

Yleisöstä esityksen sisään – residenssiblogit #7

7.3.2023 📊 Näyttökertoja: 144

TEKSTI: [Maaria Sainio](#)

Jared Gradinger, Angela Schubot, Stefan Rusconi, Alm Gnista & Shelley Etkin: The Hut

Liikkeellä marraskuussa -festivaali kokoaa pimeimpänä vuodenaikana yhteen esittävää taidetta, joka ottaa yleisönsä vastaan lämmöllä. Helsingin kulttuurikeskusten välille

muotoutuva tapahtumaverkosto luo tilaa vilpittömille kohtaamisille taiteen äärellä, niin SoupTalk-teosavauksissa kuin esitysten jälkeisissä tiloissa, joissa yleisö voi halutessaan juoda keittoa ja jäädä keskustelemaan yhdessä koetusta taiteesta. Jääminen ei ole pelkästään ehdotus, vaan niin todella tapahtuu; aulatilat täyttyvät pienistä keskustelevista ryhmistä, jotka yhdistyvät toisiinsa vaivattomasti, lähes huomaamatta. Festivaali tuntuu valonpilkahdukselta, jonka voimalla työntää itsensä kaamoksen läpi. Kuin jokin sisälläni alkaisi vähitellen sulaa.

Festivaaliohjelmisto nostaa esiin taiteilijoiden kriittistä ajattelua, visioita, kokemuksia ja unelmia, kertoo taiteellinen johtaja **Kerstin Schroth** Pre-Soup Talk -tilaisuudessa 31.10.2022. Festivaali on läpileikkaus taiteeseen ja maailmaan, jossa elämme. Silmäni kiinnittyvät esityksiin, jotka muovaavat katsoja-esiintyjä asetelmia uudelleen. Näitä ovat *The Hut*, *Time Has Fallen Asleep in the Afternoon Sunshine* sekä *Yleisöruumis*.

*

Itäkeskuksessa, Stoaan aukiolla sijaitseva ‘the fungi hut’, sienimökki, yhdistää ihmisesiintyjät ja luonnon toisiinsa. Kesäkuussa 2022 mökkiin kasvatettiin sienipuutarha, josta muotoutuu nyt yleisölle avoin tila erilaisia kohtaamisia varten. *The Hut* on kutsu todistamaan elämän eri muotoja, tunnistamaan toisessa ajallisuudessa tapahtuvia näkymättömiä prosesseja. **Jared Gradinger** ja **Angela Schubot** tarjoavat kehollisen esityksen, **Stefan Rusconi** soittaa mökkiä hybridisoittimena, johon sienirihmasto ja piano on yhdistetty.

Mökin sisällä oleva pimeys on tiiviimpää kuin ulkona vallitsevan kaamoksen. En näe ensimmäisten minuuttien aikana mitään. Kun silmäni alkavat tottua mustaan, erotan siitä hahmoja vähitellen, valkoiset neulevaatteet häilyvät näkökenttäni rajoilla ja voimistuvat ihmiskehojen päälle hennoiksi varjoiksi. Kaksi esiintyjää on köytetty kiinni hirsimökin kattoon. He makaavat keskellä huonetta köysissä ja kelluvat ajassa, hetkessä, joka pyörii. He vetävät toisiaan edestakaisin ylös, painavat jaloilla alas, työntävät raajoilla vastavirtaan. Liike on ennemmin repivää kuin tarttuvaa, läpäisevää. Esiintyjät kietovat jalkoja toistensa ympärille kuin jokainen ote olisi lupaus pysyvistä, tiukasta kiristymisestä toisen ihmisen läpi. Ambient humisee liikkeiden taustalla, musiikin ja esiintyjien rytmivaihdokset etenevät jokseenkin töytäisesti, kuin viestijuoksussa jossa kapula välillä tippuu.

Kuiskimisesta nauruksi kasvava sanaton mölinä saa esiintyjät irrottamaan otteet toisistaan. He riisuvat vaatteensa ja asettuvat pimeässä kädet edellä multaan niin, että näemme heistä vain selkärankojen kaarteet ja ruskeat hiuskasat. Violetissa valossa alastomat kehot muotoutuvat uudelleen, kuva on niin staattinen että mieli alkaa liikuttaa sitä itsessään. Unohdan useasti että huoneessa on muita. Tilaan saa kulkea mustan verhon läpi miten

haluaa. Ajoittainen verhon raotus ja ulkoilman pistävä katulamppuvalo vetävät minut takaisin hetkeen. Aistikokemus on ällistyttävän vahva, kuin tunkisi kasvojaan sammaleisiin ja nostaisi sieltä katsetta pimeään alla tapahtuvan unen ja todellisuuden kudelmaan. Kuin olisin itsekin yhtä sen kanssa, mitä edessäni käynnistetään.

Loppuhuipennuksena yleisölle näytetään pimeään hohtavaksi kasvatettuja sieniä puisessa purkissa; se on hypnoottista, valkoisen massan sisällä liikkuu mustaa, elävää ainetta joka supistuu ja laajenee itseensä pyörivillä liikkeillä, kuin tuhat pientä räjähtänyttä tähteä tai galaksia avautuisi pikkuhiljaa. Esityksen kierto alkaa alusta, esiintyjät kiinnittyvät köysiin ja mökki pimennetään uudelleen. Mökissä istuminen yhdessä muun yleisön kanssa tuntuu kurkistukselta rituaaliin, jota ulkopuoliset on kutsuttu katsomaan. Esiintyjien kontakti yleisöön loppuhuipennuksessa inhimillistää kokonaisuutta ja tekee siitä pehmeämmän, se muovaa esitystilasta paikan, jossa olla yksin ja yhdessä samaan aikaan.

*

Mette Edvardsenin *Time Has Fallen Asleep in the Afternoon Sunshine* tarjoaa tilaisuuden pohtia aikaa suhteessa taiteeseen. Se on aikaan sitoutumaton teos, kuin jatkumo, jonka alla katsoja ja teksti kohtaavat. Esityskonsepti on tehty liikkuvaksi: sitä voidaan esittää paikasta ja kielestä riippumatta missä tahansa. Yleisölle annetaan mahdollisuus kokea kehollistuvaa muistamistyötä: Esiintyjät ovat kirjoja, jotka avautuvat katsojalle, eli lukijalle, henkilökohtaisesti. Kirjan ulkoa opettelu on jatkuva muistamisen ja unohtamisen prosessi, eikä sillä pyritä mihinkään lopulliseen. Vuodesta 2010 lähtien teosta on esitetty yli viidessäkymmenessä kirjakaupassa ja kirjastossa eri kaupungeissa ja erikielisten elävien kirjojen määrä on kasvanut jatkuvasti.

Time Has Fallen Asleep in the Afternoon Sunshine yhdistää kirjan ja lukijan toisiinsa Taidehallin korkeassa näyttelytilassa. Lukija on saanut valita itselleen tapaamisajan sekä teoksen, jonka hän haluaa esityksen aikana kohdata. Minut otetaan henkilökohtaisesti vastaan aulassa, jonka jälkeen nousen pitkät portaavat ylös näyttelytilaan yhdessä kirjani kanssa. Me istumme vastakkain seuraavat puoli tuntia, kirja puhuu, minä luen puhetta. Tila välillämme muotoutuu niin intiimiksi, etten ole varma mihin suuntaan minun tulisi lukemisen aikana katsoa. Päädyn tuijottamaan kirjaa syväälle silmiin siihen pisteeseen asti, että kaikki ympärilläni muuttuu sumeaksi. Kokemus on lähes päihdyttävä.

Etel Adnanin runo (suom. **Pauliina Feodoroff**) ”Viisi aistia yhdelle kuolemalle” on repivä ja paljas. Teksti käyttää niin paljon sinä-muotoa, että alan uskoa sen olevan tarkoitettu suoraan minulle: runo näyttää minulle kuolleen veljeni ruumiin Amerikan alkuperäisasukkaissa, poliisien täyttämällä kaduilla ja tyhjän aavikkohiekan keskellä. On käsittämätöntä, miten keskittyminen ei pääse herpaantumaan lukemisen aikana kertaakaan, tämä esitys ja hetki on omistettu todella minulle, kirja haluaa tulla minun lukemakseni. Esityksen päätyttyä istumme tilassa hiljaa vielä pitkään. Koetan hengittää. Kävellessäni ulos Taidehallista mietin, miten esitys parhaimmillaan pystyy luomaan tunnejälkiä kohdatuksi tulemisesta, kuinka se parhaimmillaan kehollistuu välittämiseksi.

*

Ohjelmistokuvauksessa **Tuomas Laitisen** esitystä *Yleisöruumis* luonnehditaan kirjaksi, joka on eksynyt teatterin tilaan ja aikaan. Kuvaus on osuva. Esitystila on vuorattu umpeen erityyppisillä tekstimuodoilla: kääroillä, rakkauskirjeillä ja veteen upotetuilla vihoilla. Yleisölle jaetaan ensimmäisenä yhteinen prologi paperilla, jonka kaikki tilassa olevat avaavat yhtäaikaaisesti. Prologin välissä on perunatärkkelyksestä kokoon painettu kaistale, jonka keskellä on yksi sana: yleisö. Prologi kehottaa syömään yleisön ja astumaan näyttämölle. Seuraavat 90 minuuttia tilassa saa kulkea vapaasti. Istua, lukea, kuunnella, olla.

Yleisö ruumiillistuu itsestään esitykseksi, jota tilaan tuotu teksti ohjaa. Ilmassa lepäävä aika rauhoittuu, ikään kuin tasoittuu käynnissä olevan toiminnan ympärille. Kääröjä avataan ja rullataan, paperi suhisee ja venyy edestakaisin. On rohkeaa tehdä paljon ja vähän samanaikaisesti. Yleisöruumis kyseenalaistaa esittävään taiteeseen pinttyneen mallin: Jotta taidetta syntyy, on taiteilijan astuttava näyttämölle tekemään jotakin. Esitys ilman esiintyjää kuroo yhteen kuilua, joka on ajan saatossa syntynyt ja halkonut teatterit kahtia, jakanut ihmiset yleisöksi ja tekijöiksi. Nyt yleisö on yhtä paljon tekijän asemassa kuin taidekin. Se on vaikuttavaa. Lämpimiä katseita vaihdetaan huoneen molemmilta puolilta, tila tuntuu turvalliselta siellä olemisen tavan muotoutumisen jälkeen. Teos on kokemuksena yhdistävä, juuri sellaisella tavalla kuin uskon sen olevan tarkoitettu.

Esittävässä taiteissa on entistä enemmän tilaa teoksille, jotka eivät aliarvioi katsojaa kävelemällä heidän ylitseen. Teoksille jotka muovaavat passiivisesta katsojakokemuksesta aktiivista, toimijuuteen kannustavaa tilaa, jossa katsoja nostetaan yleisöstä esityksen sisään.

Maaria Sainio oli vierailukriitikkona yhdessä Liikkeellä marraskuussa -festivaalin, Nuoren Voiman Liiton ja Kritiikki näkyy! -hankkeen järjestämässä residenssissä Liikkeellä marraskuussa -festivaalilla. Vierailukriitikko kirjoitti kokemansa pohjalta tekstin, joka pyrkii laajentamaan esityskritiikin keinoja.